

ЕКОНОМІКА ЯК ЖИВІ ЗНАННЯ

Відновлена сутність економіки з духовної (православної) точки зору, розглядається втілення істинних – Божих законів, знань у господарську діяльність людства через духовне відродження особистості, сім'ї (ключової ланки православної економічної моделі) та суспільства.

Ключові слова: православна економіка, місія господарювання, християнські способи управління.

Восстановлена сущность экономики с духовной (православной) точки зрения, рассматривается воплощение истинных – Божьих законов, знаний в хозяйственную деятельность человечества через духовное возрождение личности, семьи (ключевого звена православной экономической модели) и общества.

Ключевые слова: православная экономика, миссия хозяйствования, христианские способы управления.

The essence of the economy in a spiritual (Orthodox) perspective is considered. The article deals with the embodiment of true - God's laws and knowledge in the human economic activities through spiritual awakening of an individual, family (as key component in the Orthodox economic model), and society.

Key words: Orthodox economics, mission management, Christian ways of management.

*Мета знань – Істина
Аристотель*

Сучасний стан економіки України, як і світової фінансово-економічної системи, вимагає докорінного переосмислення економічних знань, учень та сучасних способів господарювання. Переважна більшість менеджерів за критерій ефективності діяльності своїх підприємств сьогодні приймає не натуральні, а здебільшого фінансові показники, основним з яких є – максимальний прибуток за будь-якої ціни. Але цей монетарний підхід – уже вчорашній день (а вірніше – ніч), адже він не відповідає об'єктивним законам розвитку людства, сприяє всілякого роду зловживанням, оборудкам, фінансовим махінаціям бізнесу і, як наслідок, – перманентним фінансово-економічним кризам та банкрутствам. Глобалізація фінансово-економічних процесів супроводжується великими ризиками господарювання: поширення науково-технічного прогресу та пов'язаних з ним товарно-технологічних інновацій у багатьох випадках з часом призводять до перевиробництва, нестабільності, зацикленості функціонування підприємств. З переходом економіки України на західну (англосаксонську) ринкову економічну модель значно посилюються негативні зрушення підприємницької діяльності в країні.

За 22 роки монетарної економіки значна частина промислових та сільськогосподарських підприємств України збанкрутувала. Зараз 40% суб'єктів господарювання офіційно збиткові, а більшість з тих, що залишилися, знаходиться у кризовому чи передкризовому стані.

Філософією господарювання, матеріальних цінностей займалося багато вчених: Дж. Міль, К. Маркс, А. Сміт, В.А. Канке, А.І. Самсін та інші. Впродовж останніх років поширилися дослідження інституціональної економічної теорії (С. Архієреєв, М. Йохна, А. Чаусовський, О. Прутська, В. Липов, В. Якубенко, О. Яременко, О. Беляєв, І. Бочан, М. Білоусенко, Т. Гайдай, А. Задоя, В. Тарасевич, Г. Пилипенко, А. Гриценко, В. Дементьєв, М. Зверяков, І. Малий, О. Нестеренко, Р. Пустовійт та ін.). Інституту довіри в економіці присвячені праці Т. Кричевської, В. Гейця.

Людські стосунки завжди були визначальними у господарській справі. Л.О. Сандюк слушно наголошує, що *авторитет, успіх підприємства в цілому залежить від того, наскільки гармонійно складаються ці відносини. Внутрішніми моральними стимулами господарської поведінки має бути усвідомлення обов'язку і моральні почуття: добра воля, совість (іскра Божа), відповідальність перед Творцем і людьми* [11]. Відомі американські менеджери С. Ронен і М. Мескон також стверджують, що ефективність діяльності підприємства на 60-80% залежить від культури комунікації [10, 16].

Сьогодні багато вчених, у тому числі Т. Васильців, Б.С. Івасів, М.П. Денисенко, В.М. Домрачев, В.Г. Кабанов, А.В. Ігнатенко, К.А. Чигирик, Н.М. Рушишин, Т.Я. Андрейків, В.Я. Вовк, О.В. Хмеленко, С.М. Ілляшенко, Є.Ф. Жуков, О.Ю. Свиридов, О.І. Лаврушин, Г.Н. Белоглазова, В.В. Іванов, Б.І. Соколов, Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовський, Е.Б. Стародубцева і багато інших досліджують цей феномен часу – владу грошей. Про вплив закордонних інвестицій на економічний розвиток України слушно наголошує академік В.К. Мамутов директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України, у статті «Протистояти негативному іноземному впливу на економіку України» [9]. Враховуючи слушність вказаних зауважень вченого, наведемо статтю більш детально. *«З перших днів незалежності поширеним був міф – «Захід нам допоможе». Багато можновладців орієнтувалися не на раціональне використання власного величезного потенціалу України, а на іноземні подарунки. Нам дійсно чимось допомогли. Але не сприяттям розвитку економіки... В основному нам дарували поради невтручання держави в економіку¹. Ефект двадцятирічної «віртуальної допомоги» скоріше негативний, ніж позитивний. Розвалені багато підприємств у всіх галузях господарства, знизився рівень освіти, багато фахівців покинули країну, ще більша кількість громадян змушена шукати некваліфіковану роботу за кордоном.*

¹ Тут і далі виділено автором статті

Здивувала щедрість, виявлена Міжнародним валютним фондом, що надав нам величезну позику – більше 16 млрд. доларів (на суму, рівну майже 60% прибуткової частини річного бюджету України).

Ще з давніх часів Троянської війни, коли данайці підкинули Трої великого дерев'яного коня з вибухонебезпечною начинкою, відомо, що до несподіваних дарів треба ставитися з обережністю. Уже навіть поети зрозуміли, що «нас гублять троянські коні, ми самі затягнули їх у нашу країну». Головне ж, чим нам «допоміг» Захід – **втягуванням в зону світової кризи.**

Чи вірним шляхом ми йдемо, сподіваючись не на власні сили (кошти), а на утриманську установку отримання зовнішньої допомоги? В результаті ми несемо великі матеріальні й моральні втрати, маємо все нові й нові негативні результати. Йдемо не своїм шляхом, а нас, як сліпих, ведуть деякі своєкорисливі іноземні поводири. Можна погодитися із заявою экс-голови Верховної Ради України В.М. Литвина: «У мене таке враження, що хтось цілеспрямовано реалізує сценарій руйнування країни, щоб потім за безцінь, за залишковою вартістю взяти її в управління». Ще заява экс-голови Комітету з питань промислової і регуляторної політики і підприємництва Верховної Ради Н.Ю. Королевської: «Надто багато у нас мисливців ...рушити залишки економічного устрою».

Найгрубіші порушення частенько прикриваються демагогічною фразою «як у всьому світі». Після розвалу СРСР «поводири» перейшли до перетворення республік колишнього Радянського Союзу на повністю залежні від американської геополітики держави. ...3. Бжезинський бачить в перспективі «гостру необхідність активного втручання Америки в справу світу» в інтересах США.

Політика підриву економіки України триває. Нам підкидаються чужі «рекомендації» – «консультативна допомога» – ідея (ідеологія меркантилізму), шкідлива для нашої економіки (і життєдіяльності взагалі). Американцями розроблені і застосовані у ряді країн технології «керованого хаосу», дезорганізації економіки шляхом підкидання порад, спрямованих на дестабілізацію законодавства, що регулює її. **Ми потрапили в управління далекої країни, що відрізняється пануючим сповіданням язичницького культу долара – золотого тільця і традиційною корисливою політикою з позиції сили.**

Потрібно забезпечувати соціально-економічний розвиток власними зусиллями, самим визначати цілі і програми їхнього досягнення. **Бог допомагає тому, хто сам собі допомагає (хто надіється на Нього, а не на себе або чийсь ідеї).** Виконання (наших) програм повинне забезпечуватися **самодостатністю і самозабезпеченістю України** усім необхідним (щоб задовольнялися тим, що маємо), щоб не було нужди отримувати «дари» і залізати країні у боргову кабалу» [9].

Традиційний сьогодні підхід до боротьби з фінансово-економічними кризами полягає переважно у поліпшенні фінансового стану, перш за все банків-кредиторів. Але сучасний хід світових криз ясно показує, що безперервна рекапіталізація банківської системи

(відновлення статутних капіталів банків, що найчастіше виникає через банкрутство) не спроможна забезпечити сталий соціально-економічний розвиток жодної країни. Цю істину сьогодні розуміють багато сучасних учених економістів, які сповідують етично-морально-духовні засади економіки: Г.В. Задорожний, В.В. Компанієць, А.А. Покотилов, О.М. Міняйло, О.В. Кендюхов, М. Головатий, С.З. Гончаров, В.Л. Іноземцев, Б. Корпан, Я. Заброварний, М. Нагірний, Д. Львов, С. Богатов, О. Ведмеденко, С. Дацюк, П.В. Проскурін, Л. Чупрій та інші. Таким чином, чисто **фінансовим механізмом проблема попередження економічних криз та подолання їхніх наслідків не може бути вирішеною.**

Основою ринкової економіки є приватизація майна, яка мала б позитивні наслідки, якби вона здійснювалася на благо суспільства. Давно помічено, що з приватизацією засобів виробництва підприємства в особистих чи колективних меркантильних інтересах, новий – «більш ефективний власник» звільняє половину членів трудового колективу. Такі ж негативні соціально-економічні процеси відбуваються і в нашій країні. Наведемо лише один типовий приклад, як втілюється в «життя» економічне слово. Так, новий власник колишнього заводу ім. Леніна – ПАТ «Дніпропетровський трубний завод», глава ради директорів корпорації «Індустріальний союз Донбасу» (ІСД), пан С. Тарута, за даними газети «Горожанин», *«скорочує половину співробітників: з 2650 працівників залишаться тільки 1500, а завод, який на наступний рік досягне 125-річчя, володарі законсервують через нерентабельність. Хоча підприємство є одним з ведучих виробників труб, з травня (2013 р.) виробництво зупинено, а персонал знаходиться у змушених відпустках. Ворота в цехи не просто зачинили, а заварили. З початком кризи у 2008 р. підприємство знаходиться у плачевному стані»* [15]. Ось така «культура» бізнесу.

Ми не можемо осуджувати ринкову економіку, яка допущена нам як випробовування для вирішення нашого сріблолюбства. Але ми повинні вказати на істинні засади в економіці для їхнього подальшого втілення у добродійне життя.

Держава, яка за Конституцією України має захищати своїх підданих, за законами ринкової економіки не має права втручатися у «священну», недоторкану приватну власність на засоби виробництва. Вона забезпечує повну свободу виробничо-комерційної та фінансової діяльності. Вчення про ринкову економіку надихає бізнес на залучення легких, позикових коштів. Досвід свідчить: щоб повернути банківський кредит, треба сплатити вдвоє-втричі більше коштів. Кредиторська заборгованість вищеозначеного заводу була однією з причин його занепаду: *«ІСД тягне на дно несплачений кредит іноземним банкам у розмірі 2,5 млрд. дол., а їхня заборгованість перед українськими банками складає близько 100 млн. дол.»* [15].

Згідно зі словами генерального директора заводу С. Малигіна: *«за п'ять місяців (2013 р.) наші збитки склали 94 млн. грн., у минулому році – 134,5 млн. грн. Це пов'язано зі зниженням попиту на*

нашу продукцію за межами України, а внутрішній ринок практично нічого не потребує. І це у той час, коли господарство України має велику потребу у трубній, доступній за ціною, продукції: тільки в нашій (Дніпропетровській) області експлуатуються декілька десятків тисяч кілометрів трубопроводів різного призначення, які на 60% зношені й підлягають заміні».

Але власник вільний у виборі місць збуту і продає українську продукцію там, де дорожче – за кордоном, не задовольняючи великі потреби власного народу. Оце така мораль сучасного бізнесу та економічного слова. Тобто задача виробництва в умовах грошової економіки – не є найкраще задоволення потреб, перш за все, власного народу, а особистий меркантильний інтерес власників підприємства. Оце і є основна причина перманентних фінансово-економічних криз та банкрутств. І така філософія господарювання називається красивим науковим словом *«оптимізація виробництва»*. З метою стабілізації фінансового стану власник вирішив провести оптимізацію виробництва, – пояснює генеральний директор – *ми оцінили ситуацію і підрахували, що трубоелектрозварювальний цех найбільш затратний»* [15].

Хворобу підприємства легко і швидко вилікували: звільнити трудовий колектив – немає людини, немає й проблеми. *«Якщо зупинити його (цех), а також ряд допоміжних цехів, зможемо вийти хоча б на беззбиткову роботу. Ми так і в минулому році робили. На жаль, поки що іншого виходу немає»* [15].

На тлі тотального падіння національного виробництва банки продовжують нарощувати свої капітали. Економісти розробили різні теорії виникнення та запобігання появі економічних криз. Основним лейтмотивом запобігання криз та банкрутств більшість економістів вважають принцип *«Гроші вирішують усе!»*. Істинні (духовні) основи розвитку безсоромно підмінені штучними – неоінституціональними засадами *«розвитку» «економіки»*, яку у такому вигляді уже треба брати у лапки, бо все перевернуто в ній з ніг на голову. Тому на практиці такі аморальні, агресивні та підступні технології сприяють полісистемним кризам, які до цього часу поширюються і стають все більш непрогнозованими та руйнівними по всьому світу.

А західна економічна наука продовжує активно всім нав'язувати значущість грошей у суспільстві. Як у капіталістичному світі, так уже і у нас масштаби фінансової діяльності значно перевищують сферу виробництва, а це вже загроза соціально-економічному розвитку та стабільності держави. З цього приводу філософ економічної думки Платон застерігав, що основою держави має бути виробництво, а не фінансова діяльність: *«Держава може існувати довго лише тоді, коли вона основана на натуральному господарстві і гроші мають обмежений оборот»* [12]. В Україні тенденції монетарної економічної політики також набирають обертів, поступово витискуючи виробництво на задній план. Основною причиною цього соціально-економічного хаосу є відхід від Творця нашого життя, Його духовних (об'єктивних) законів – Слова, у тому числі від істинних основ

господарювання, про які так ясно сказано у Святому Письмі, настановах духовних людей давнини та сучасності.

Отже, метою дослідження є встановлення істинної (духовної) сутності економіки, причин зацикленості функціонування українських підприємств, полісистемних криз та банкрутств суб'єктів господарювання, які дозволять відновити сталий, життєдайний, полісистемний розвиток та процвітання нашого суспільства. Завданнями наукової праці є:

- дослідження основ господарювання за словом Божим, щоб економічна теорія була живим (життєдайним) знанням;
- розробка концептуальних засад щодо забезпечення сталого, життєдайного соціально-економічного розвитку народного господарства України.

Першоджерелом Істинних знань – вищих знань - є Слово Боже, теологія, а основним духовним методом дослідження є догматизм – інтуїтивний, сердечний метод мислення на основі християнських догматів (богослов'я) – Істини, яка є безспірною, незмінною за будь-яких умов і не потребує доказів. Але такий істинний метод дослідження потребує глибоких духовних знань і неабияких зусиль їхньої реалізації. Тому основним способом досягнення мети є катарсис – очищення душі покаянням, співпереживанням та носінням тягот один одного. Саме катарсис дозволяє втілити духовні закони у наше життя. З цього приводу духовний письменник Ф. Достоевський справедливо наголошував: для того, *щоб добре писати* (жити й господарювати), *постраждати треба* за свої гріхопадіння і за рід свій – ближніх. Христос заповів нам: *«Блажен муж, який витерпить спокусу: адже будучи випробуваним, прийме вінець життя блаженного і у цьому матеріальному світі, якого обіцяв Бог люблячим Його»* [1, Як. 1:12]¹. Тому всі ці випробовування і спокуси матеріалізмом (меркантилізмом, капіталізмом, неоінституціоналізмом тощо) допущені нам для терпіння, очищення покаянням, смирення та преображення заради процвітання суспільства.

Економічну теорію називають політичною економією, яка походить з грець. «політикос» (суспільний, державний) та «ойкономія». Вперше сутність та задачу економіки визначив Аристотель ще у IV сторіччі до Різдва Христового: *«Економіка (ойкономія) – управління домою заради блага домогосподарств»* [3]. «Ойкос» - дім (сім'я, трудовий колектив, господарство, народ); «номос» – звичаї, порядок, закон. Тобто задача господарювання – труд духовний та фізичний не для особистого збагачення, а на благо близьких та суспільства. А управління економікою має бути державним чи суспільним (народним, общинним). Тобто істинний сенс економіки – створення вірної (духовної) сім'ї (трудового

¹ Цитати з Біблії перекладено з церковнослов'янської мови на українську автором статті і подано курсивом

колективу, народу) задля втілення Слова Божого (духовного закону буття) у життєдіяльність особистості та суспільства.

Як показує досвід життєдіяльності обраного Богом юдейського народу, стародавніх греків та інших, які жили за духовними законами, процес господарювання духовної сім'ї, трудового колективу, що керувався заповідями люблячого Творця, завжди був успішним і самодостатнім: усе, що необхідно було для творчого блаженного життя, люди мали зі збитком: *«Об'єднання давньогрецьких домогосподарств утворювало автаркічний поліс (самодостатнє місто-держава – В.К.), який був не лише господарським об'єднанням, але (головне – В.К.) і моральним цілим (у єдності з Творцем – В.К.), покликаним забезпечити самореалізацію громадян (втілення духовного закону в життя, щоб стати затребуваним Господом – В.К.)»* [11].

Автаркія – це сукупність основних принципів економіки, до яких належать: морально-духовна єдність (однодушність), добродієність, внутрішня самовдоволеність наявним станом, достатнім та незалежним (від зовнішнього впливу), внутрішня самозаспокоєність. За Аристотелем, *«автаркія - це те, що саме по собі робить життя бажаним і нічого не потребуєчим. У цьому розумінні вона тотожна блаженству... Держава являє собою спілкування... родів і поселень заради досягнення досконалого самодостатнього існування, яке, як ми стверджуємо, полягає у щасливому та прекрасному житті.* Так, ще у древності були створені автаркічні принципи економіки – *самозабезпечення та самовдоволення»* [3]. *Автаркія в економіці — це економічна незалежність підприємства та країни, що позбавляє необхідності ввезення імпортованих товарів [2]. Вже у Фукідіда автаркія означає політичну й економічну незалежність однієї держави від інших.*

Економічно самодостатня країна проявляється в максимальному обмеженні імпорту [14]. Таким чином, сутність автаркії можна викласти як **фінансово-економічну політику сім'ї, трудового колективу, держави, яка не залежить від зовнішніх чинників впливу (глобалізації, міжнародних фінансових організацій, консалтингових центрів, експертів, авторитетних політиків, учених та бізнесменів, інвесторів, банків та ідеологів), яка ґрунтується виключно на дотриманні волі Творця за принципами самозабезпеченості (самофінансування), самодостатності та самовдоволеності, коли всю надію у життєдіяльності покладаємо на люблячого та Всемогучого Господа.**

Таке правильне економічне вчення було завершено удосконаленням Словом втіленого Бога на землі – Ісуса Христа. Істинним Словом господарювання керувалися у своїй життєдіяльності перші християнські комуні на чолі зі святими апостолами, у яких все було спільним. Братські общини формувалися на спільних землях і засобах виробництва: *«Усі ж віруючі були вкупі і мали все спільне: і власність і майно продавали, і роздавали всім, хто в чому мав потребу: усі дні укріплялися однодушно в общині..., приймали їжу в радості і в простоті серця, прославляючи Бога і маючи благодать у*

*всіх людей. Весь світ служив їм, бо вони служили Богу – володарю цього світу. Господь же поповнював з кожним днем общину тими, хто прагнув спасіння» [1, Діян., 2:44-47]. «...благодать же велика була на всіх них. Не був бо бідним (і страждаючим) жоден з них: хто бо володів землею чи домом, продавши приносили дохід...» [1, Діян., 4:33-34]. Управління общинами здійснювали апостоли, а пізніше – пресвітери з помічниками – дияконами, яких призначали апостоли. Вони управляли віруючими й майном общини. Віра у Христа та любов до Бога і ближніх були основою братського колективізму, взаємодопомоги, що породжувало сталий життєдайний розвиток. Люди були об'єднані не матеріальними цінностями, а духовно: спільно в радості трудилися та відпочивали. Духовна спільність людей (*колектив споріднених душ*, про який плакав наш духовний філософ Г.С. Сковорода) була запорукою усіх матеріальних благ. Тож управителем сім'ї, трудового колективу підприємства та держави має бути помазаник Божий, який, виконуючи волю Творця, веде до всебічного (гармонійного) розвитку особистості та суспільства. Вчення Христове щодо життєдіяльності людини надихає її на такі чесноти, як терпіння, скромність, простоту душевну, безпристрасність до матеріальних благ, фінансів, задоволення тим, що маєш, радість життя у Христі та свободу: *«просіть (духовного багатства – В.К.) - і отримаєте, шукайте, і знайдете: стукайте, і відчиниться вам: бо кожен, хто просить приймає, хто шукає знаходить, і хто стукає відчиниться.»* [1, Матф. 7:7, 8]. *«...досі нічого не просили в ім'я Моє (на служіння Мені – В.К.): просіть, і приймете, та радість ваша досконалою буде»* [1, Іоан. 16:24].*

Такий християнський спосіб господарювання набув подальшого розвитку у Середньовіччі, коли у Європі були суворо заборонені кредити та проценти по ним. Домінував більш-менш натуралістичний спосіб господарювання, який не мав суттєвих економічних потрясінь та коливань до кінця XVIII ст. З появою капіталізму і пристрасті до меркантильних цінностей (влади грошей) з'явилися і перші фінансово-економічні кризи. На це чітко вказували відомі економісти М. Кондратьєв, Й. Шумпетер і особливо філософ-економіст Карл Маркс, який здійснив аналіз економіки на зорі її капіталістичного розвитку: *«До промислової революції кінця XVIII ст. не існувало ніяких бумів і депресій, що регулярно б повторювалися. Поява машин, які суттєво полегшували ручну працю людей, була б лише на користь суспільству, якби мудрі голови срібллюбних купців не використали їх у своїх власних меркантильних інтересах. Власники засобів виробництва присвоїли собі техніку і найманців – робітників, які працюють на ній та створюють продукцію й додаткову вартість, яку також відбирають [13]. Таке беззаконня викликає суд (з грець. кризу). Таким чином, продовжує Маркс, «кризи є невід'ємною частиною капіталістичної економіки. Конкуренція змушує збільшувати обсяг виробництва... Розширення виробництва неодмінно зіштовхується з обмеженим розміром попиту» [13].*

Так прийшла викривлена – монетарна – економіка, яка постійно удосконалюється і дійшла до цього часу. Про її небезпечність для

життєдіяльності людей та неприпустимість суворо попереджав Аристотель і називав її вже не економікою, а хрематистикою. Таку грошову економіку філософ називав *неприродною* (по суті – безбожною), «...вона є предметом хрематистики. Хрематистика (з грець. збагачення, «хрема» — володіння, майно) — «наука» про господарювання заради грошей, прибутку, збагачення через володіння фінансами та майном, в основі якої лежить *протиприродна, непродуктивна* (фінансова-лихварська та спекулятивна – В.К.) діяльність з нагромадженням грошового і торгівельного капіталів (*спекулятивна велика торгівля*). Під хрематистикою Аристотель розумів науку про збагачення, мистецтво наживати статки, накопичувати гроші і майно, накопичення багатства як самоціль, як над завдання, як поклоніння прибутку (ідолу грошей) [3].

Термін «хрематистика» є антиподом до терміну «економіка». Таким чином, Аристотель поділяв науку про господарство на істинну економіку за принципами автаркії і викривлену економіку – хрематистику, її фінансового двійника. «Економіка, як зазначалося вище, – *натуральне господарство заради благ домогосподарств (сім'ї, трудового колективу та суспільства – В.К.), наука про задоволення нагальних потреб людей, дрібна торгівля, де гроші використовуються тільки за своїм основним призначенням – в якості засобу обміну, а не для накопичення та заробляння на них. Хрематистика – діяльність (наприклад, лихварство, велика торгівля), де накопичення, одержання грошей є самоціллю і гроші виступають як багатство, втрачаючи свою якість засобу обміну» [2]. Аристотель стверджує, що «у мистецтві наживати статок ніколи не буває межі», жадання накопичення змушує людей «або зберігати наявні кошти, або навіть прагнути примножити їх до безмежності» [3]. Коренем слова «багатство» є **Бог** – наше істинне багатство, тому до хрематистики Аристотель ставився негативно.*

Про викривлену суть сучасної економіки прямо говорить економіст С.Г. Кара-Мурза, який ринкову економіку також називає не економікою, а хрематистикою: «З пристойності у нас говорять не «капіталізм», а «ринкова економіка» – придумали таке ухильне поняття. При так званій вільній економіці ліквідуються і джерела засобів існування, і механізми, і ідеологія (тобто поняття добра і зла). Змінюються і показники господарства. Виробництво заради задоволення потреб оцінюється в натуральних показниках. Якщо ж виробництво націлене на прибуток, а не на потребу, то важливий тільки платоспроможний попит. Потреба, не забезпечена купівельною спроможністю, виробника тепер не цікавить. Головним показником «економіки» стає не ступінь задоволення потреб, а рух грошей – рентабельність, ціна грошей (кредиту), валовий внутрішній продукт (ВВП). Усе це показники не натуральні, а грошові» [8].

Сьогодні вчені-матеріалісти намагаються сховати грошову тлінну сутність «економіки» під різними наукоподібними масками «ліберальної», «неоінституціональної», «соціально-відповідальної»

ринкової економіки» тощо. Проф. Г.В. Задорожний у монографії «Человекоспасительная функция хозяйствоведческой науки» інституціональну економіку справедливо називає *фінансономікою – сферою віртуально-інтелектуальних маніпулятивних технологій*. *Не можна знайти шляхи виходу з кризи у тій же системі мислення, через ті ж способи і моделі дій, які породили кризу і сприяють її подальшому поглибленню* [7].

Таким чином, повинна бути одна Божественна економіка, про яку плакав наш вірний філософ Г.С. Сковорода, яка й забезпечить той сталий соціально-економічний розвиток, про який так безуспішно піклуються вчені світу. Сказано в Писанні: *«Не турбуйтеся, говорячи: що їсти будемо, чи що пити, чи чим вдягнемоя; Всього цього язичники шукають: відає бо Отець ваш Небесний, що потребу маєте у всьому цьому. Шукайте ж перш за все Царства Божого (владу Божу, не свою й не людську – В.К.) та Правди Його (Слово Істини, знання живі – В.К.), і все це (все матеріальне для життєдіяльності – В.К.) додасться вам»* [1, Матф., 6:31-33], адже всі ми в гостях у Отця свого, Який породив нас і привів у покої свої для життя блаженного; дарував нам люблячих батьків, вчителів, роботодавців, щоб ми пізнали Слово Істини через покірність, сумлінний труд – економіку, були задоволені дарами Отчими й дякували Йому за все. А якщо ми, будучи в гостях, ведемо себе як хазяї в Домі Господа свого, присвоюємо не своє (значить, крадемо землю, інші ресурси), зло наносимо іншим гостям – чадам Божим, то таких некультурних, неосвічених гостей-бешкетників чекає справедливе покарання задля їхнього ж виправлення та блага.

Отже, різні економічні моделі (викривлена й істинна) породжені різними економічними знаннями (хибними й істинними). Тобто економічні знання, як і філософське чи будь-яке інше вчення, можуть бути хибними, матеріалістичними, мертвими й істинними, духовними, живими. Лукаві ідеї, економічні монетарні, неоінституціональні теорії надихає бездуховному високоінтелектуальному вченому наймудріший від усіх тварин древній змії, спокусник роду людського – сатана, щоб не пізнало людське творіння Творця свого і не спаслося у життя вічне блаженне. Істинні ж економічні знання – від Святого Духу Божого, яким був створений наш світ та ми з вами, шановні вчені-економісти, задля життя вічного блаженного, у тому числі у цьому світі.

Наші прабатьки Адам та Єва у єдності зі своїм Творцем проводили своє життя у творчій, активній радості до того часу, поки, за спокусою змія, не проявили неслухняність та свавілля. Перші люди послухалися лукавих речей і були вигнані з раю. Відтоді все людство знаходилося у пороці і більшість людей служило лукавому. Навіть обраний Богом юдейський народ відвернувся від свого Господаря і, як інші язичеські народи, вибрав собі земного царя, добровільно віддавши себе та своє потомство під владу сатани – князя цього матеріального світу. Усі народи були рабами, служителями антихриста, - і наукові, безбожні економічні теорії саме від нього. Він дав руйнівний науково-технічний «прогрес» (перші машини, зброю

тощо) і надихав на використання їх в особистих меркантильних інтересах власників. Ворог Господній навчив homo sapiens, цю «економічну людину» Адама Сміта, ринково-грошовій економіці, що, на думку такої людини, має повну «свободу» від Бога, Церкви й держави. Нахабно вселивши у мізки розумних вчених-атеїстів, підступні ідеї підмінили істинні, вічні, духовні цінності матеріалістичними, тлінними, меркантильними (гроші, влада, слава та багатство), він навчив, що монетарна економіка є основою життєдіяльності, а основою економіки – гроші й банки, а не духовність людини та натуральне виробництво. Заради максимальних прибутків він навчив багатьох бізнесменів дурити людей, хитрувати, використовуючи різні фінансові махінації.

Істинна (духовна) економіка базується на істинних, живих знаннях – Слові Божому. Тому слід оберегати себе від лукавих знань. Слово є дар Божий, лукавим словом можна погубити душу людську, зруйнувати економіку, а Словом Істини – зцілити її та ефективно господарювати, бо Сам Творець буде управляти вірним господарем.

Які знання вчений сприймає, такі він і висловлює через свою мову та письменність. Тобто він говорить про джерело своїх знань: від лукавого вони чи від Творця. *«На думку філософа В.І. Лейбніца, мова – краще дзеркало людського духу, і уважний аналіз слів краще всякого іншого засобу міг би ознайомити нас з діями ума.* А давньогрецький філософ Гомер вважав, що *«яке слово скажеш, таке й почувеш у відповідь: Яку науку сповідуєш, такий і результат.* Лукаві знання, які бездушні вчені проповідують, обертаються злом для тих, хто їх втілює в життя і особливо – для самого вченого. Христос застерігає: *«Говорю ж вам, що за всяке празне слово, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь в день суду: бо від слів своїх виправдаєшся і від слів своїх осудишся»* [1, Матф. 12:36, 37]. *Празне слово – пуста, безглузда мова, непотрібне, некорисне, бездіяльне, марне вчення* [1, Прем., 14:5, Притч. 13:4, 15, 19].

Сьогодні ще багато вчених соромляться духовної основи науки (знань), вважаючи її винятково *формою інтелектуальної (високорозумової) діяльності людей.* Основна мета науки – *отримання об'єктивних знань* про закономірності розвитку природи, суспільства, мислення заради *відкриття об'єктивних законів світу.* Тобто мета знань, за Аристотелем, – це встановлення Істини. Але пізнати об'єктивні закони розвитку людства не просвітленим Духом Істини людським розумом неможливо, адже Премудрість Божа *гордим (самолюбцям, безбожним) противиться, а простим дає благодать* Духу Святого – істинних знань: утаїв Творець від мудрих Свої тайни домоустрою життя й господарювання і відкрив їх простодушним, вірним чадам Своім. Наука – це безперервний процес духовної, творчої праці щодо пізнання Бога живого та Його законів через отримання нових, істинних, живих знань і яка є *складовою частиною духовної культури суспільства.*

Учені давно вже зрозуміли, що науково досліджене є майже ніщо у порівнянні з недослідженим. І чим більше наука досліджує,

тим більше тайн постає перед науковцями. Колишній голова Нью-Йоркської Академії наук А.К. Моррісон стверджував: *«Будь-яке нове відкриття сприяє розширенню в арифметичній пропорції царства невідомого»*. Наука на бездуховній основі ніколи не може пізнати цей світ Істинним джерелом знань є не затьмарений розум науковця, а Творець всесвіту та людини, який перебуває у чистому її серці Духом Своїм. *Представники справжньої науки (Аристотель, Деннерт, Бекон, Ньютон, Паскаль, Пастер, Лінней, Ляйель, Мюллер, Планк, Новіков, Ейнштейн, Ільїн та інші) визнають, що їхні знання про світ повинні бути відновлені з іншого джерела – духовності*. Макс Планк, лауреат Нобелівської премії з фізики (з дослідження матеріального світу) говорить: *«Релігія та наука зовсім не виключають одне одного, як про це думали раніше і чого бояться багато наших сучасників; навпаки, вони узгоджуються та доповнюють одне одного»* [5]. *Без віри культура зникає (у тому числі господарська), порядок руйнується і переважає зло* (А.К. Моррісон).

Але ворог Господній робить все, щоб не допустити учених до живих, істинних знань, щоб людство не повернулося до свого Творця. Злих духів та їхні лукаві знання людина не в змозі не сприймати до того моменту, поки Господь не звільнить її від гріховної залежності, не очистить серце від сріблолобства, марнослав'я та всякої неправди, а тоді, ввійшовши, почне надихати вірні господарські рішення для забезпечення сталого життєдайного розвитку підприємства. Адже соціально-економічний розвиток трудового колективу підприємства, країни полягає у перманентному його оновленні через сприйняття Слова Істини – живих знань. Домінувати мають фундаментальні організаційно-управлінські інновації в господарській діяльності підприємства, організації чи народного господарства в цілому через вибір нової – істинної – соціокультурної концепції розвитку України; а саме:

- місія підприємства – створення гармонійних (всебічних, життєдайних) стосунків у трудовому колективі;
- мета соціокультурної діяльності – морально-духовне виховання членів трудового колективу;
- мета продуктової політики суб'єкта господарювання – морально-матеріальні блага суспільства (корисна, безпечна для життєдіяльності на довгострокову перспективу продукція та послуги);
- мета реалізації продукції – спочатку найкраще, повне забезпечення потреб (не попиту) національних споживачів, а вже потім закордонних (за їхньою потребою);
- мета цінової політики – доступна ціна для абсолютної більшості споживачів; по мірі розвитку духовності в суспільстві – поступовий перехід на методи ціноутворення «за ціною покупця», «натуральний обмін» – де це можливо, наприклад, у агропромисловому комплексі, «благочинність»;
- мета комунікативної політики: своїм прикладом виконання духовних законів сприяти морально-духовному вихованню

оточуючого середовища (споживачів, партнерів по господарській діяльності, владних структур тощо);

- принципи управління – морально-духовна єдність членів трудового колективу, самозабезпечення, самофінансування, самодостатність, самовдоволення;

- метод управління – за серцем (інтуїтивно);

- спосіб досягнення мети – віра й надія на Творця; катарсис.

У Законі Божому прямо сказано, що, *крім чистого вчення Христового, люди (особливо вчені) не повинні шукати джерел премудрості ні в якій філософії і ні в яких переданнях людських: «Про небесне (Істинне – В.К.) мудрствуйте, а не про земне»* – застерігає Апостол Павло [1, Кол., 3:2]. Тоді *«Слово Христове (Істина – В.К.) та вселяється в вас багато, в усякій премудрості: повчаючи і врозумляючи себе самих... у благості співаючи в серцях ваших Господу. І все, що не творите словом чи ділом, все в ім'я (заради – В.К.) Господа Ісуса Христа... [1, Кол., 3:16, 17]»*.

Усі народи світу у всі часи плекали надію тільки на свого Творця. Географ Раутель зауважує, що *«Етнографія не знає безрелігійних народів»*. Адже *«Я – лоза, ви – гілки. Той, хто перебуває в Мені, і Я в ньому, – той приносить багато плоду, оскільки без Мене не можете творити нічого»* [1, Іоан. 15:5]. *«Я є путь та істина та життя»* [1, Іоан. 14:6] – нагадує Спаситель. Людина має використовувати слово (говорити, писати та діяти) тільки для прославлення Творця, бо слово – дар Божий і означає *«слава»* Божа: *Бог є Слово: «Спочатку було Слово, і Слово було у Бога, і Бог є Слово. ...усе Ним було (створено – В.К.), і без Нього нічого не існує, що є. У Ньому життя є (у тому числі, у господарській діяльності – В.К.), і життя є світло (знання істинні – живі – В.К.) людям: і світло у пільмі світиться, і темрява (сили зла, невір'я та хибні вчення – В.К.) Його не здолає»* [1, Іоан., 1:1, 3-5]. За В.І. Далем, *«слово є відтворення всередині себе миру. Живим Словом перемогти (зло і всяку неправду: фінансові махінації, корупцію, полісистемні кризи, банкрутства, зацикленість)»* [6]. Проф. С. Булгаков попереджав, що *економізм (економічне слово) не є матеріалізм: економізм може об'єднуватися з ...релігійним світобаченням. У господарстві твориться культура* [4].

На завершення зазначимо, що усьому бездуховному, несправедливому, хибному, викривленому є кінець: *«Аз є альфа і омега, початок і кінець, глаголить Господь, суцїй, і який був, і грядий, Вседержитель»* [1, Одкр., 1:7, 8]. Тобто, Господь є *«Любов, яка випробовує та спасає»*. Допущено було за наші особисті беззаконня та нашого роду пройти усім нам, вченим, підприємцям і господарям (главам сімей, трудових колективів та держави), великі спокуси та випробовування для того, щоб ми урозуміли усю хибність та небезпечність безбожного меркантильного способу господарювання та життя. І Господь нас помилював. Тепер же настав час, коли за допомогою Господа масонська влада грошей, світового уряду, яка проявляється через глобалізацію, доларизацію світової

економіки (МВФ, світовий банк, ЄБРР тощо) і ґрунтується на підступних підкупках, обмані, агресії, силі та смерті, впала. Древній змій спокусник відігнаний Творцем від Свого улюбленого творіння у небуття (з життя вірних), а життєдіяльність стає мирною, духовною. За словом апостола: «Жодного тепер осудження тим, хто живе за Христом Ісусом, які не за плоттю (тілною) ходять (живуть), але за Духом: закон бо Духа життя у Христі Ісусі звільнив мене від закону гріховного (людського, безбожного) та смерті» [1, Рим., 8:2]. Господь відігнав від духовних чад своїх сатану – диявола і настає «Слава у вишніх Богу, і на землі мир, у людях благовоління» [1, Лук., 2:14]. Ось і прийшов кінець слову лукавому, мертвому. Відтепер усе вчення і закони будуть істинними, життєдайними, у тому числі, – економічне слово, яке стане, як живі знання, на розбудову сталого (гармонійного) розвитку та життєдіяльність нашого суспільства, про яке плекали ще Аристотель та апостоли. Нарешті в навчальних закладах України почнуть вивчати не світські бездуховні науки та приймати на їхній основі – закони людські, безбожні, гріховні, які не виконуються, адже суперечать волі Божій, а закон Божий та науки у світлі Істини. За живі знання невпинно молять Творця наші святі покровителі небесні: перш за все, Матір Божа – «Живоносне джерело» – джерело живих знань; мучениця Тетяна – покровителька усіх студентів, викладачів; рівноапостольний князь Володимир – перший засновник нашої православної держави Київської Русі, ім'я якого до революції носив університет ім. Т.Г. Шевченка у Києві.

І розпочнеться поширення духовного закону з України по всьому світі, починаючи з наших сусідів на Сході та Заході. Чого так Захід та Схід домагаються України? Вони також мають потребу у спасінні і люблячий Господь направляє їх до нас – духовної колиски світу. Нашій владі дається шанс покаятися у сріблoloбстві, змінити образ свого життя на благо народу і Господь помилує, забезпечить мир та радість життя людей на віки вічні.

Тож, дякуємо за все Творцю!

Використана література

1. БІБЛІА. КНИГИ СВЯЩЕННАГО ПИСАНІЯ ВЄТХАГО И НОВАГО ЗАВЕТА на церковнославянском языке. – С-Пб. : Синодальная типографія. – 1900. – Репринтное издание – М. : Российское Библиейское Общество, 1993. – 1658 с.
2. Аннаньель, Т. Христианство : догмы и ереси / Наукова бібліотека «Буковина». Христианство. – С. 68–69 [Електронний ресурс]. - Режим доступа : <http://buklib.net/books/22567/>
3. Аристотель. Политика. // Сочинения в 4 т. – Т. 4.; пер. и ред. А. Доватура – Аристотель. – М. : Мысль, 1983. – 830 с.

4. *Булгаков, С.Н.* Философия хозяйства / С.Н. Булгаков (Речь на докторском диспуте) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.magister.msk.ru/library/philos/bulgakov/bulgak02.htm>
5. Вчені і віра в Бога [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.xn..80aafhhjj3ah1i.com.ua/uncategorized/Vchen-v-ra-v-Boga/>
6. *Даль, В.И.* Толковый словарь живаго великорускаго языка / В.И. Даля [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://slovardalya.ru/>
7. *Задорожный, Г.В.* Человекоспасительная функция хозяйствоведческой науки / Г.В. Задорожный. – Харьков–Солоницевка, 2012. – 180 с.
8. *Кара-Мурза, С.Г.* Экономика или хрематистика? [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.contrtv.ru/common/745>
9. *Мамутов, В.К.* Противостоят негативному иноземному влиянию на економику Украины : материалы межд. науч.- практ. интернет-конф. «Экономико-правовые исследования в XXI веке» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://hozpravo.com.ua/conferences/arhiv/uchastnik.php?ELEMENT_ID=401&ID=412
10. *Мескон, М.Х.* Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури ; пер. с англ. – М. : Дело, 1995.
11. Основы культурології : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л.О. Сандюк, Н.В. Шубелка, М. Шмиголь, О.В. Сулим. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
12. *Платон.* Собрание сочинений / Платон // Сочинения в 4 т. – Т. 2. – М. : Мысль, 1993. – 576 с.
13. *Роктор, Т.* Маркс после марксизма. Философия Карла Маркса / Т. Роктор. – М. : Канон, 2011. – 400 с.
14. Українська радянська енциклопедія [у 12 т.]. – Т. 1. – 2-ге вид. / За ред. М. Бажана. – К. : Гол. редакція УРЕ, 1974-1985. – 640 с.
15. *Фоменко, О.* Безработица будет жестокой / О. Фоменко // Горожанин. – № 27 (397). – 4-10 июля 2013 г. – С. 4.
16. *Ronen, S.* Comparative and Multinational Management. John Wiley & Sons, 1986. 636 p.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2013 р.